यावत्युत्तरवेदिप्रमाणानि सोमे श्रुतानि तान्यपि सर्वाण्यत्र प्राप्नुवन्ति न च तानि सर्वाण्यपीहेष्यन्ते · अत आह ·

सोमे वोत्तरे व्यपस्फुरणश्रुतेः ॥३४॥ उत्तरे अन्तिमे द्वे सोमऽएव भवतो नान्यत्र · यतश्चातुर्मास्येषु वेद्युत्तरवेद्योर्व्यपस्फुरणं[1] श्रूयते यदि युगमात्रीं दशपदीं वोत्तरवेदिं कुर्याद्वेदिश्चोत्तरवेदिश्च व्यपस्फुरेयातामिति · अत उत्तरयोः प्रमाणयोरिह प्रतिषिद्धत्वात्परिशिष्टानि त्रीणि प्रमाणानीह भवन्ति ।

असम्भवाच्च ॥३५॥ उत्तरवेदिं निवपत्युत्तरस्यामित्युत्तरवेद्याधारत्वेन वेदिः श्रुता (५. ३. १२) न च महाप्रमाणाया अल्पप्रमाणा वेदिराधारत्वेन सम्भवति ।

मध्ये नाभिं करोति प्रादेशसमां चतुःस्रक्तिम् ॥३६॥ उत्तरवेदिमध्ये · प्रादेशप्रमाणां चतुःकोणाम् · अथास्या मध्ये प्रादेशमात्रीं गोपदमात्रीमश्वशफमात्रीं वोत्तरनाभिं चतुःस्रक्तिं कृत्वेत्यापस्तम्बः · काठके परिमण्डलां वेति ।

प्रोक्षत्युत्तरवेदिꣳ सिकताश्च प्रकिरति सिꣳह्यसीति (५. १०) प्रतिमन्त्रम् ॥३७॥ अद्भिः प्रोक्षति शुन्धस्वेति मन्त्रेण सिकताः प्रकिरति शुम्भस्वेति मन्त्रेण · उत्तरवेदौ प्रकिरति उपरि क्षिपति ॥ ॥ तृतीया कण्डिका ॥३॥

अथ पद्धतिः ॥

अथ वरुणप्रघासा लिख्यन्ते · ते च फाल्गुन्यां प्रारम्भपक्षे आषाढ्याम् चैत्र्यामारम्भपक्षे श्रावण्याम् वैशाख्यामारम्भे भाद्रपद्याम् । तत्र पूर्वेद्युः पौर्णमास्यां वैश्वदेवपर्वणि परिहिताहृतवस्त्राणि प्रक्षाल्य शोषयित्वा पत्नीयजमानौ परिदधाते । तत्र ऋत्विग्वरणम् °गोत्र°शर्मन्नैष्टिकेन धेनुदक्षिणेन वरुणप्रघासपर्वणाहं यक्ष्यऽइति अश्वदक्षिणेनेति वा षड्वदक्षिणेनेति वा । ततोऽध्वर्युः पञ्चभूसंस्कारपूर्वकं समारोपार्थमाहवनीयमुद्धृत्यारणी गृहीत्वायं तऽइति मन्त्रेण गार्हपत्ये प्रतपति ततो द्विस्तूष्णीम् सकृत्सकृन्मन्त्रेण द्विद्विस्तूष्णीमिति शाङ्खायनसूत्रात् (२. १७. २) · एवमाहवनीयेऽरणी प्रतप्योदवसाय प्राचीनप्रवणे वितानं साधयित्वा गार्हपत्यखरे संस्कारः मन्थनम् स्थापनम् · ततो भूसंस्कारपूर्व-

१) व्यपस्फुरणं स्पर्धोच्यते Ss.